GuyAI
מבית GOOL בגרויות

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: חורף תשפ"ג, 2023
מספר השאלון: 22261
שם התלמיד/ה: _____

היסטוריה

שאלון 22261

הוראות לנבחן

בשאלון זה שני חלקים: חלק א (פרק ראשון) וחלק ב (פרק שני, פרק שלישי, פרק רביעי).
משך הזמן המוקצב לשני חלקי השאלון הוא שלוש שעות ללא הפסקה.
חלק א
א. משך הבחינה: שעה ורבע.
אם סיימתם להשיב על חלק א לפני הזמן המוקצב, יש למסור למשגיח או למשגיחה את מחברת הבחינה ואת ספר הלימוד ולקבל את חלק ב של השאלון ומחברת חדשה.
אין לחזור לחלק א לאחר מסירת מחברת הבחינה למשגיח או למשגיחה.
ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בחלק זה פרק אחד.
יש לענות על שאלה אחת מפרק זה.
פרק ראשון – (1×34) – סך הכול 34 נקודות.
ג. חומר עזר מותר בשימוש: 1. ספר הלימוד שאושר בנושא מלחמת העולם השנייה, טוטליטריות ושואה.
הספר יכול להיות מסומן במדגש (מרקר) או בעיפרון, אך בלי הערות בכתב.
אפשר לציין תקופות או נושאים באמצעות מדבקות (סימניות) הבולטות מן הספר.
2. עותק מודפס של כותרות יחידות ההוראה "איך יכול אדם".
יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.
השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.
נספח: לשאלה 1 (תרשים).
חלק ב
א. משך הבחינה: שעה וארבעים וחמש דקות.
ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בחלק זה שלושה פרקים.
יש לבחור בשני פרקים ולענות על שאלה אחת מכל פרק שבחרתם
(2×33) – סך הכול 66 נקודות.
ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.
השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.
נספח: לשאלה 4 (איורים).

בהצלחה!

השאלות

חלק א – פרק ראשון – מלחמת העולם השנייה והשואה (34 נקודות)

שימו לב: 1. בפרק זה תוכלו להיעזר בספר הלימוד שאושר בנושא מלחמת העולם השנייה, טוטליטריות ושואה.
כמו כן תוכלו להיעזר בעותק מודפס של כותרות יחידות ההוראה "איך יכול אדם".
2. בסעיפים שבהם יש להביא מקור מספר הלימוד, יש לכתוב את שם הספר, את שם ההוצאה לאור ואת מספר העמוד שבו נמצא המקור.
ענו על אחת מן השאלות 1–3.

1. האידאולוגיה הנאצית ומימושה

(34 נקודות)
(ראו בנספח: נספח לחלק א – תרשים (שאלה 1))

א. בנספח לשאלה זו יש מקור ובו תרשים ששימש את אנשי האס־אס במחנות הריכוז של גרמניה הנאצית.
בתרשים מוצגים טלאים שבהם סומנו האסירים לצורך זיהוי.
– הסבירו כיצד שניים מן העקרונות באידאולוגיה הנאצית באים לידי ביטוי בתרשים שבנספח.
– מדוע השתמש המשטר הנאצי בטרור כדי לממש את האידאולוגיה שלו?

(17 נקודות)

ב. בשנים 1933–1938 יישמו הנאצים את המדיניות שלהם כלפי היהודים בגרמניה בהדרגה.
– הציגו שני צעדים שבהם באה לידי ביטוי ההדרגה במדיניות הנאצים כלפי היהודים בגרמניה בשנים אלה.
– הסבירו מדוע פעלו הנאצים בהדרגה.

(17 נקודות)

2. היהודים במזרח אירופה בזמן הכיבוש הנאצי

(34 נקודות)
(ראו בנספח: לפניכם קטע מקור ובו תיעוד של דיון שהתנהל בהנהגה של תנועת הנוער "השומר הצעיר" בגטו וילנה בדצמבר 1941.)

א. – הציגו שלושה שלבים במדיניות הנאצים כלפי יהודי פולין החל מפרוץ מלחמת העולם השנייה.
– בחרו בשניים מן השלבים שהצגתם, והסבירו גורם אחד למעבר משלב אחד לשלב שאחריו.

(14 נקודות)

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

ב. לפניכם קטע מקור ובו תיעוד של דיון שהתנהל בהנהגה של תנועת הנוער "השומר הצעיר" בגטו וילנה בדצמבר 1941.
חברי התנועה דנו בשאלה כיצד להיערך בעקבות הידיעות על רצח המוני של יהודים בפונאר (יער שנמצא מדרום לעיר וילנה).
– על פי קטע המקור, הציגו את הטיעון (טענה ונימוק) של שלושה מן הדוברים בדיון על השאלה כיצד יש להיערך בעקבות הרצח ההמוני של יהודים.
– בחרו במקור מספר הלימוד, והסבירו כיצד הוא מבסס את אחת מן הטענות שהצגתם.
(20 נקודות)

3. מהלכי המלחמה וגורל היהודים

(34 נקודות)
(ראו בנספח: לפניכם קטע מקור מנאום "המלחמה הכוללת" שנשא יוזף גבלס, שר התעמולה של גרמניה הנאצית, ב־18 בפברואר 1943.)

א. לפניכם קטע מקור מנאום "המלחמה הכוללת" שנשא יוזף גבלס, שר התעמולה של גרמניה הנאצית, ב־18 בפברואר 1943.
– הציגו סיבה אחת לפלישת גרמניה לברית המועצות שבאה לידי ביטוי בנאום של גבלס, והציגו סיבה נוספת שלא מוזכרת בנאום זה.
– הסבירו מדוע נשא גבלס את הנאום בשלב זה במלחמה. בססו את תשובתכם על עובדה היסטורית אחת.
(18 נקודות)

ב. – הסבירו כיצד השפיע אחד מן המהלכים או הקרבות במלחמת העולם השנייה על גורל היהודים בארצות צפון אפריקה.
– בחרו במקור מספר הלימוד לביסוס הטענה שקורות יהודי צפון אפריקה בזמן מלחמת העולם השנייה הם חלק משואת העם היהודי, והסבירו כיצד המקור שבחרתם מבסס טענה זו.
(16 נקודות)

חלק ב – פרק שני – לאומיות וציונות (33 נקודות)

שימו לב: בחלק זה בחרו בשני פרקים, וענו על שאלה אחת מכל פרק שבחרתם.
אם בחרתם בפרק זה, ענו על אחת מן השאלות 4–6.

---

4. גורמים לצמיחת הלאומיות

(33 נקודות)
(ראו בנספח: איור 1: תצפית על גשר פולהאם ופאטני (אזור לונדון) תחריט של ג'יימס רוברטס על פי איור של ז'אן שטלן, 1775, איור 2: "גבעת לודגייט – חסימה ברחוב" תחריט של גוסטב דורה, לונדון, 1872)

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

א. עיינו בנספח לשאלה זו, שבו שני איורים (1–2) המתארים את החיים באזור לונדון בשתי תקופות.
– הציגו שניים מן השינויים בחיי היום יום (בתנאי החיים) באירופה שבאים לידי ביטוי בהבדלים בין איור 1 לאיור 2.
– הסבירו כיצד אחד מן השינויים שהצגתם השפיע על צמיחת הלאומיות באירופה במאה ה־19.
(18 נקודות)

ב. הסבירו את ההשפעה של שניים מן התהליכים או האירועים שהתרחשו באירופה במאה ה־19 על צמיחת התנועה הציונית.
(15 נקודות)

5. מנהיגים ואישים בתנועות הלאומיות
(33 נקודות)

א. – הציגו את המאפיינים של מנהיגי התנועות הלאומיות באירופה במאה ה־19.
– בחרו בתנועה לאומית שפעלה באחת מן הארצות האלה: יוון, פולין, איטליה, גרמניה.
הסבירו כיצד שניים מן המאפיינים שהצגתם באים לידי ביטוי בדמותו ובפעילותו של אחד ממנהיגי התנועה הלאומית שבחרתם.
(17 נקודות)

ב. בחרו בשניים מן האישים שתרמו תרומה חשובה לפעילות הציונית בראשית דרכה.
הסבירו את התרומה של כל אחד מן האישים שבחרתם. בססו את תשובתכם על עובדות היסטוריות.
(16 נקודות)

6. הלאומיות – גורמים מעכבים וגורמים מסייעים
(33 נקודות)

א. הסבירו גורם אחד שסייע לתנועות הלאומיות באירופה במאבקן לעצמאות וגורם אחד שעיכב אותן במאבק זה.
(11 נקודות)

ב. הסבירו גורם אחד שסייע להתפתחות היישוב היהודי בארץ־ישראל בשנים 1881–1914 וגורם אחד שעיכב התפתחות זו.
(11 נקודות)

ג. הסבירו שני אינטרסים של בריטניה בפרסום הצהרת בלפור, והציגו טיעון (טענה ונימוק) אחד של המתנגדים להצהרה זו.
(11 נקודות)

חלק ב – פרק שלישי – המאבק על הקמת מדינת ישראל (33 נקודות)

אם בחרתם בפרק זה, ענו על אחת מן השאלות 7–9.

---

7. העברת שאלת ארץ־ישראל לאו"ם והתגובות על תוכנית החלוקה

(33 נקודות)

(ראו בנספח: מקור 1 — פורסם ב־30 בנובמבר 1947, בעמוד השער של עיתון "דבר" (העיתון של ההסתדרות הכללית של העובדים ושל מפא"י, המפלגה השלטת במוסדות הלאומיים של היישוב היהודי)., מקור 2 — פורסם ב־8 בדצמבר 1947, בעמוד השער של עיתון "חרות", העיתון המחתרתי של האצ"ל.)

א. הסבירו שלושה שיקולים של בריטניה להעביר את שאלת ארץ־ישראל לדיון באו"ם. בתשובתכם התייחסו לשיקולי מדיניות פנים ולשיקולי מדיניות חוץ.

(16 נקודות)

ב. לפניכם שני קטעי מקור (1–2), ובכל אחד מהם תגובה שונה על ההחלטה שהתקבלה באו"ם בכ"ט בנובמבר 1947 בשאלת ארץ־ישראל.
הציגו שני הבדלים בין התגובות, והסבירו סיבה אחת להבדלים שהצגתם.

(17 נקודות)

8. הסכמה ומחלוקת ביישוב היהודי בשנים 1945–1947

(33 נקודות)

א. הציגו את הקשיים בארגון ההעפלה לארץ־ישראל בשנים 1945–1947, והסבירו מדוע הייתה הסכמה נרחבת ביישוב על המשך ההעפלה על אף קשיים אלה.

(16 נקודות)

ב. ביישוב היהודי הייתה מחלוקת בנוגע למאבק הצבאי בשלטון הבריטי. מה הייתה העמדה של כל אחד משני הצדדים במחלוקת זו, וכיצד נימק כל אחד מהם את עמדתו?

(17 נקודות)

9. מלחמת העצמאות

(33 נקודות)

א. – הציגו שלושה מן הקשיים של היישוב היהודי בשלב הראשון של מלחמת העצמאות (מ־30 בנובמבר 1947 עד 14 במאי 1948).
– הסבירו כיצד התמודד היישוב עם אחד מן הקשיים שהצגתם.

(16 נקודות)

ב. – הציגו שניים מן היעדים של מדינות ערב בשלב השני של מלחמת העצמאות (מ־15 במאי 1948 עד סוף המלחמה), ותארו כיצד הן פעלו לקידום אחד מן היעדים שהצגתם.
– הציגו שניים מן היעדים של מדינת ישראל בשלב השני של המלחמה, ותארו כיצד היא פעלה לקידום אחד מן היעדים שהצגתם.

(17 נקודות)

חלק ב – פרק רביעי – סוגיות נבחרות בתולדות מדינת ישראל (33 נקודות)

אם בחרתם בפרק זה, ענו על אחת מן השאלות 10–13.

10. עלייה וקליטה (1948–1968)

(33 נקודות)

(ראו בנספח: לפניכם מקור ובו קטעים משיר שחיבר הרב שלמה בן הרוש מהעיר צפרו (סְפְּרו) שבמרוקו. בשיר הוא מתאר את ההחלטה לעלות לארץ־ישראל עם משפחתו ערב הקמת המדינה.)

א. לפניכם מקור ובו קטעים משיר שחיבר הרב שלמה בן הרוש מהעיר צפרו (סְפְּרו) שבמרוקו. בשיר הוא מתאר את ההחלטה לעלות לארץ־ישראל עם משפחתו ערב הקמת המדינה.

– הסבירו שניים מן הגורמים לעלייה שבאים לידי ביטוי בשיר.

– על פי מה שלמדתם, הציגו גורם אחד נוסף לעלייה בתקופה זו.

(17 נקודות)

ב. הציגו את הקשיים של העולים בתהליך הקליטה בשנות החמישים והשישים, והסבירו כיצד שניים מן הקשיים שהצגתם באו לידי ביטוי באירועי ואדי סאליב.

(16 נקודות)

11. תהליך הדה־קולוניזציה וגורל היהודים בארצות האסלאם

(33 נקודות)

א. הסבירו שלושה גורמים מתחומים שונים לתהליך הדה־קולוניזציה.

(12 נקודות)

ב. הסבירו שלושה גורמים שהשפיעו על גורל היהודים בארצות האסלאם משנות הארבעים ועד סוף שנות השישים של המאה ה־20, והציגו את ההשפעה של אחד מן הגורמים שהסברתם על גורל היהודים במדינה שלמדתם עליה.

(21 נקודות)

12. מלחמת ששת הימים (1967)

(33 נקודות)

א. הסבירו שלושה גורמים שהובילו לפרוץ מלחמת ששת הימים: שני גורמים שנבעו מן ההתנהלות של מדינות ערב וגורם אחד שנבע מן ההתנהלות של מדינת ישראל.

(16 נקודות)

ב. הציגו את תוצאות המלחמה, והסבירו את השפעתן על מדינת ישראל בשניים מן התחומים: החברתי, הכלכלי, הפוליטי והביטחוני.

(17 נקודות)

13. מלחמת יום הכיפורים (1973)

(33 נקודות)

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

א. הסבירו שלושה גורמים שהובילו לפרוץ מלחמת יום הכיפורים: שני גורמים שקשורים למדינות ערב וגורם אחד שנבע מן ההתנהלות של מדינת ישראל.

(16 נקודות)

ב. הציגו את תוצאות המלחמה, והסבירו את השפעתן על מדינת ישראל בשניים מן התחומים: החברתי, הכלכלי, הפוליטי והביטחוני.

(17 נקודות)

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

נספח – המקורות

נספח לחלק א – תרשים (שאלה 1)

תיאור התרשים: לוח צבעוני בכתב יד גרמני גותי ששימש את אנשי האס־אס במחנות הריכוז. בראשו הכותרת בגרמנית "Kennzeichen für Schutzhäftlinge in den Konz.-Lagern" ולצידה הסימון "IV/5"; חץ מוביל מן הכותרת אל תיבת הסבר בעברית: "סימון אסירים במחנות הריכוז". מתחתיה כותרת המשנה "Form und Farbe der Kennzeichen", ולצידה תיבת הסבר: "צורת הסימון וצבעו".

בחלק העליון של הלוח טבלה של משולשים הפוכים (חודם כלפי מטה) בשבעה טורים, וכל טור בצבע אחר: אדום, ירוק, כחול, סגול, ורוד, שחור ושחור־חום. מעל כל טור כיתוב גרמני קטן (כגון Politisch, Berufsverbrecher, Emigrant, Bibelforscher, Homosexuell). בכל טור ארבע שורות: בשורה הראשונה המשולש בצבע הבסיס בלבד; בשורה השנייה אותו משולש ומעליו פס באותו צבע; בשורה השלישית אותו משולש ומתחתיו עיגול שחור בתוך עיגול לבן; בשורה הרביעית אותו משולש מונח על משולש צהוב שחודו כלפי מעלה, כך שנוצר מגן דוד.

במרכז הלוח הכותרת "Besondere Abzeichen", ולצידה תיבת הסבר: "סימונים מיוחדים". מתחתיה בשורה: מגן דוד צהוב שעליו משולש הפוך במסגרת שחורה; מגן דוד צהוב־שחור; עיגול אדום בתוך עיגול לבן; מלבן ובו המספר "2031" (מספר אסיר); וסרט זרוע סגול.

בחלק התחתון דוגמאות: משולש אדום מונח על משולש צהוב (מגן דוד), ומעליו פס אדום ומתחתיו עיגול שחור; משולש אדום שחודו כלפי מעלה; שני משולשים אדומים הפוכים, על האחד האות "P" ועל האחר האות "T". מימין לדוגמאות ציור של מעיל ומכנסיים של מדי אסיר בפסים כחולים־לבנים: על המעיל משולש ירוק, עיגול ומספר "1507"; על המכנסיים פס אדום, משולש אדום על משולש צהוב, עיגול שחור, מספר "1505" ומתחתיו עיגול אדום.

פירוש הסמלים המוצגים בתרשים:

משולש אדום – אסירים פוליטיים (מתנגדים למשטר הנאצי)

משולש ירוק – אסירים פליליים

משולש כחול – מי שהיגרו מגרמניה לאחר עליית הנאצים לשלטון

משולש סגול – "עדי יהווה" (קבוצה משיחית) וסרבני גיוס אחרים מטעמי דת

משולש ורוד – הומוסקסואלים

משולש שחור – "א־סוציאלים" (אנשים שאינם תואמים את הנורמות החברתיות הנדרשות ברייך השלישי), צוענים

משולש צהוב ועליו משולש נוסף – אסירים יהודים (סומנו במשולש צהוב ועליו משולש נוסף המעיד על סיבת המאסר)

מגן דוד במסגרת שחורה / מגן דוד צהוב־שחור – "מחללי גזע" (יהודים שקיימו קשרים עם אריות / אריות שקיימו קשרים עם יהודים)

משולש אדום שחודו כלפי מעלה – חיילי וורמאכט שפשעו או ערקו מן השירות

פס מעל המשולש – אסירים שנמצאים במאסר פעם נוספת

עיגול מתחת למשולש – חברי פלוגת עונשין

אות לטינית על המשולש מסמלת השתייכות לאומית (למשל פולני)

סרט זרוע מייצג אסיר מיוחס בעל זכויות מיוחדות

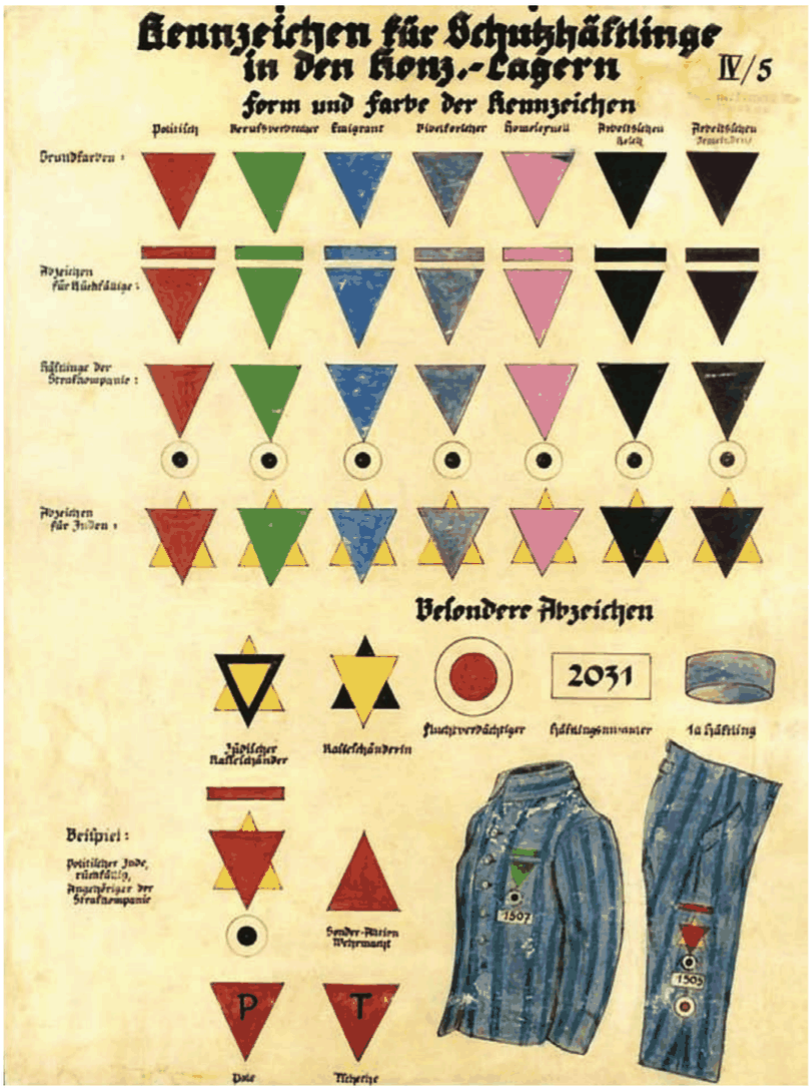

סימון אסירים במחנות הריכוז

צורת הסימון וצבעו

סימונים מיוחדים

(ארכיון הממשלה הפדרלית של גרמניה, Bundesarchiv, Bild 146–1993–051–07 , by **Wikimedia Commons**)

פירוש הסמלים המוצגים בתרשים:

- אסירים פוליטיים (מתנגדים למשטר הנאצי)
- אסירים פליליים
- מי שהיגרו מגרמניה לאחר עליית הנאצים לשלטון
- "עדי יהווה" (קבוצה משיחית) וסרבני גיוס אחרים מטעמי דת
- הומוסקסואלים
- "א־סוציאלים" (אנשים שאינם תואמים את הנורמות החברתיות הנדרשות ברייך השלישי), צוענים
- אסירים יהודים (סומנו במשולש צהוב ועליו משולש נוסף המעיד על סיבת המאסר)
- "מחללי גזע" (יהודים שקיימו קשרים עם אריות / אריות שקיימו קשרים עם יהודים)
- חיילי וורמאכט שפשעו או ערקו מן השירות
- פס מעל המשולש – אסירים שנמצאים במאסר פעם נוספת
- עיגול מתחת למשולש – חברי פלוגת עונשין
- אות לטינית על המשולש מסמלת השתייכות לאומית (למשל פולני)
- סרט זרוע מייצג אסיר מיוחס בעל זכויות מיוחדות

(ארכיון הממשלה הפדרלית של גרמניה, Bundesarchiv, Bild 146–1993–051–07, by Wikimedia Commons)

לפניכם קטע מקור ובו תיעוד של דיון שהתנהל בהנהגה של תנועת הנוער "השומר הצעיר" בגטו וילנה בדצמבר 1941.

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

אבא קובנר: כלום קיימת אפשרות של הצלה? - אם גם אכזרי הוא להשיב, חייבים אנו לתת את התשובה - לא, אין הצלה! ותשובתנו בדין שתהיה ברורה יותר: ליחידים, לעשרות ולמאות - אולי [תהיה הצלה]. לעם, למיליוני יהודים בעול הכיבוש הגרמני - אין הצלה. האם יש מוצא? - כן. מוצא קיים: מרד והתגוננות מזוינת. זהו המוצא היחידי, מוצא של כבוד לעמנו.

יעקב אנדג'ה: חייבים אנו לעשות את כל המאמצים כדי להציל מספר גדול ככל האפשר של חברינו. [...] מצווים אנו להתרכז, לחזק את הנהגת התנועה ולעשות הכול כדי לשמור עליה. אכן, התחנכנו לקראת עבודה והיאבקות בארץ־ישראל ולא כאן. מלחמה שם [בארץ־ישראל] - עד הניצחון. היאבקות כאן בגטו יש בה רק משום הפגנה, ולנו אין כל תמיכה. אנו כשלעצמנו חלשים וחסרי מגן. לעומת זאת רב כוחו של האויב. בתנאים אלה אין כל סיכויים להיאבקותנו, והוודאות שניספה [ניהרֵג] בה כולנו היא ריאלית בתכלית. וזו - אינה יכולה לשמש מטרה לנו כתנועה.

רוז'קה קורצ'אק: יישמד העם ותישאר הנהגת "השומר הצעיר" שיעלה בידה להינצל. ואלה [מחברי ההנהגה] שיישארו ימשיכו חייהם ואולי גם יזכו לעלות ארצה. ואני שואלת: למי מאלה שיישארו יהא העוז בידו להשיב בראש מורם לילד בארץ־ישראל שישאל "מה עשית אתה? מה עשיתם אתם, שעה שנפלו אלפים ומיליונים?" הנשיב לילד: "הצלנו את נפשותינו בלבד, חיפשנו אחר מלינות [מקומות מסתור] ונתנו להוביל אותנו כמו את האחרים למוות חסרי אונים"? סבורה אני שדווקא משום כך, לפי שקשורים היננו במידה כזו עם העם, והיישוב בארץ יקר לנו, חייבים אנו להיאבק, היאבקות על כבודו של העם, על ערכיו. [...] יהיו נא קורות עמנו אף היאבקות של גבורה, התגוננות ומלחמה על חיים, שיש להם שחר ומוות מתוך כבוד.

אדם (אדק בוראקס): איש מאלה שדיברו כאן לא ייחד את דבריו על בעיה אחת חשובה ביותר. הריני מתכוון לאחריות הקולקטיבית הרובצת על כל יהודי בגטו. כיצד אפשר במצבנו שלנו לחשוב על היאבקות, על הכנת התגוננות בנשק, שעה שגלוי וידוע לפנינו, שעלולות הן לגרום לאסון הגדול, המוחלט. והרי אין לנו כל ביטחון שעומדים אנו לאלתר [מייד] בפני חיסול מוחלט של הגטו והכחדתו הגמורה. שעה שנתחיל את פעולתנו - כלום לא נסכן את הגטו כולו? הרי לא מדובר רק בנכונותנו. אנו כשלעצמנו מוכנים - אבל הרשאים אנו ליטול על עצמנו אחריות בעד כל היהודים ולסכן את חייהם ולסייע בפועל להשמדה במקרה של כישלון?

(מעובד על פי ר' קורצ'אק, להבות באפר, מורשת [בית עדות על שם מרדכי אנילביץ] וספריית פועלים, 1965, עמ' 49–51)

לפניכם קטע מקור מנאום "המלחמה הכוללת" שנשא יוזף גבלס, שר התעמולה של גרמניה הנאצית, ב־18 בפברואר 1943.

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

סטלינגרד הייתה ועודנה קריאת האזהרה הגדולה של הגורל אל האומה הגרמנית!
אומה שבכוחה לשרוד לאחר אסון שכזה ולהתגבר עליו, ואף לשאוב ממנו כוחות נוספים, היא בלתי מנוצחת. [...] כעת עלינו לקבל את הדברים כפי שהם, ולגלות וליישם את הדרכים והאמצעים להטות שוב את הכף לטובתנו. אין שום טעם לפקפק במידת החומרה של מצבנו. אינני רוצה להציג לכם תמונה כוזבת של מצבנו, שעלולה להוביל למסקנות שווא, ואולי אף תחדיר בבני האומה הגרמנית תחושה של ביטחון שווא, שלחלוטין לא יהלום את מצבנו הנוכחי.
[...] כאשר הפיהרר פקד על הצבא לתקוף במזרח ב־22 ביוני 1941, כולנו ידענו שזה עתיד להיות הקרב המכריע במאבק הכביר הזה. ידענו מה הן הסכנות ומה הם הקשיים. אבל ידענו גם שסכנות וקשיים תמיד גדלים עם הזמן, הם לעולם אינם דועכים. [...] כל עיכוב היה עלול להביא בקלות להרס הרייך ולבולשביזציה [להשתלטות הקומוניזם] כוללת של יבשת אירופה.
[...] מאז ומעולם הצהיר הבולשביזם בגלוי על מטרתו: לחולל מהפכה לא רק באירופה, אלא בעולם כולו, ולהטיל אותו אל תוך תוהו ובוהו בולשביקי. המטרה הזאת הייתה ברורה כבר מראשיתה של ברית המועצות הבולשביקית, והיא הייתה ועודנה המטרה המעשית האידאולוגית של מדיניות הקרמלין [הנהגת ברית המועצות].
[...] מטרת הבולשביזם היא לחולל מהפכה עולמית יהודית. הם רוצים לחולל תוהו ובוהו ברייך ובאירופה, ולהשתמש בחוסר האונים ובייאוש שייווצרו כדי להקים את העריצות הקפיטליסטית הבין־לאומית שלהם במסווה בולשביקי.
למותר לציין מה תהיה משמעות הדבר עבור האומה הגרמנית. בולשביזציה של הרייך משמעה חיסול כולל של ההנהגה ושל המעמד המשכיל בציבור שלנו ודרדור הפועלים שלנו לכדי עבדים של הבולשביקים־היהודים.
[...] כעת, התעוררו בני העם, ושתפרוץ הסערה!

("עורי, האומה, ושתפרוץ הסערה", ארכיון התעמולה הגרמנית, אוניברסיטת קלווין, תרגום מתוך: "Nation, Rise Up, and Let the Storm Break Loose", German Propaganda Archive, Calvin University, by R. Bytwerk)

איור 1: תצפית על גשר פולהאם ופאטני (אזור לונדון) תחריט של ג'יימס רוברטס על פי איור של ז'אן שטלן, 1775

תיאור האיור: תחריט בשחור־לבן של נוף כפרי־למחצה על גדת נהר רחב (התמזה). במחצית העליונה שמיים רחבים עם עננים. בצד שמאל של התמונה בניין בן שתי קומות עם ארובות, ובו מעבר מקושת – בית המכס שבכניסה לגשר; ממנו נמתח לרוחב הנהר גשר עץ ארוך ונמוך הנשען על עמודים. על פני המים סירת מפרש קטנה ועוד כמה סירות משוטים. על הגדה שממול שורה של בתים נמוכים בני שתיים–שלוש קומות ובמרכזם מגדל כנסייה. בצד ימין של התמונה קבוצת עצים גבוהים, מעקה אבן, ובית מגורים קטן עם מדרגות ופונדק. בחזית התמונה שטח פתוח רחב ודרך עפר מתעקלת, ועליה אנשים רבים בתנועה רגלית: נשים בשמלות ארוכות וכובעים מטיילות, איש מוביל חמור הנושא חביות או סלים, איש נושא קורת עץ ארוכה על כתפו, אישה נושאת שני דליים על מוט על כתפיה, אדם נשען על מקל הליכה, אנשים משוחחים, ובפינה הימנית אדם יושב על הקרקע ואיש עומד לידו מושיט לו חפץ. על הדרך גם חזיר וכלב קטן. אין בתמונה כלי רכב ממונעים, פסי רכבת או שלטי פרסומת.
בתחתית התחריט כיתוב באנגלית ובצרפתית: "La Veüe du Pont de Fulham regardant Putney", ומתחתיו באותיות קטנות: "A View of Fulham Bridge and Putney – Printed for and Sold by Henry Overton at the White Horse without Newgate London".

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

איור 1: תצפית על גשר פולהאם ופאטני (אזור לונדון)
תחריט של ג'יימס רוברטס על פי איור של ז'אן שטלן, 1775

(ג' רוברטס, 'תצפית על גשר פולהאם ופאטני', מרכז ייל לאומנות בריטית, אוסף פול מלון.
(J. Roberts, 'A View of Fulham Bridge and Putney', Yale Center for British Art, Paul Mellon Collection, B1977.14.15523

(ג' רוברטס, 'תצפית על גשר פולהאם ופאטני', מרכז ייל לאומנות בריטית, אוסף פול מלון. J. Roberts, 'A View of Fulham Bridge (and Putney', Yale Center for British Art, Paul Mellon Collection, B1977.14.15523

איור 2: "גבעת לודגייט – חסימה ברחוב" תחריט של גוסטב דורה, לונדון, 1872

תיאור האיור: תחריט בשחור־לבן של רחוב עירוני צר וצפוף, משני צדיו בניינים גבוהים בני כמה קומות. ברקע, במעלה הרחוב, כיפה גדולה של קתדרלה ומגדלי כנסייה, ולפניהם צריח מחודד. לרוחב הרחוב עובר גשר רכבת אבן מעוטר, ועליו רכבת קיטור עם קרונות. מעל הגשר ועל קירות הבניינים שלטי פרסומת גדולים: "LONDON CHATHAM & DOVER RAILWAY", "PARTINGTON & Co", "SALE OVER HALF A MILLION", ""LLOYDS NEWS", "DAILY NEWS", "STANDARD", ובצד ימין שלט רחוב "FLEET ST. EC". על גשר הרכבת, מימין, כרזות שחלקן מוסתר ("MA... GA", "CRY... PA"...), ובבניין שבחזית מימין שלט חנות "cigars". משני צדי הרחוב שני אובליסקים, ובצד ימין פנס רחוב (פנס גז) גבוה.

הרחוב כולו, מתחת לגשר ועד לחזית התמונה, דחוס לגמרי: המון אדם, כרכרות, אומניבוסים רתומים לסוסים שנוסעים יושבים על גגם, עגלות משא עמוסות חביות ושקים ועגלה מכוסה, וכולם תקועים זה לצד זה – "חסימה ברחוב". על המדרכה מימין המון הולכי רגל, ביניהם נושאי שלטי פרסומת על גופם. בחזית משמאל עגלה ועליה שלט "BRYANT & MAY PATENT SAFETY" (פרסומת לגפרורים). בפינה הימנית התחתונה חתימת האמן "G. Doré".

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

איור 2: "גבעת לודגייט – חסימה ברחוב"

תחריט של גוסטב דורה, לונדון, 1872

(ג' בלנצ'רד וג' דורה, **לונדון: עליה לרגל**. J. Blanchard & G. Doré, **London: A Pilgrimage**, Grant & co. 1872)

(ג' בלנצ'רד וג' דורה, לונדון: עליה לרגל. J. Blanchard & G. Doré, London: A Pilgrimage, Grant & co. 1872)

מקור 1 — פורסם ב־30 בנובמבר 1947, בעמוד השער של עיתון "דבר" (העיתון של ההסתדרות הכללית של העובדים ושל מפא"י, המפלגה השלטת במוסדות הלאומיים של היישוב היהודי).

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-www.guyai.co.il · GuyAI

[עמוד שער של עיתון. בראש העמוד, מימין, ראש העיתון: מעליו "השנה העשרים ושלוש"; שם העיתון באותיות גדולות "דָבָר"; מתחתיו "עתון פועלי ארץ ישראל"; ושורת פרטים: "תל אביב יום א י"ז כסלו תש"ח", "30 בנובמבר 1947", ובמסגרת "מיסדו ועורכו הראשון: ב. כצנלסון", ולצידה "קגב 6802". לרוחב כל העמוד הכותרת הראשית באותיות ענק: "מדינת היהודים קמה". מתחת לכותרת – הכתבה:]

לאחר היאבקות קשה וממושכת אישרה אמש האספה הכללית של האומות המאוחדות את ההצעה על הקמת מדינה יהודית במרבית שטחה של ארץ־ישראל. ברוב של 33 נגד 13 קול.

הניסיון שעשו תומכי המשלחות הערביות בשלב האחרון של הדיון באספה הכללית, להכשיל את קבלת התוכנית על ידי העלאת התביעה של חיפוש פשרה נוספת — נכשל. נכשל גם ניסיון המשלחות הערביות להציע באספה הכללית תוכנית זהה עם הצעות המיעוט בוועדת החקירה של האו"ם וכן נכשלה הצעתה של אירן לדחות את ההצבעה לשבועיים.

פעולתם של נציגי הסוכנות היהודית במושב הזה היא פרשה גדולה בתולדות הארגון הדמוקרטי של העם היהודי.

העם המעונה לא ישכח את פועלם של ידידים גדולים, מחסידי אומות העולם, אשר נתגלו בתקופה האיומה ביותר וגדושת הסיכויים המרהיבים ביותר בתולדותיו, מאז גלה מעל אדמתו. יהודי ארץ־ישראל, יהודי העולם מותר להם שתהיה היום השמחה במעונם. אך אל יהיו שיכורי חג. יהיו עמוסי חובה. המבחן הגדול אך מתחיל. הוא מתחיל מהיום.

בנאמנותכם, בחלוציותכם, באמונתכם הגדולה הגעתם עד הלום. בנאמנותכם, בחלוציותכם, באמונתכם הגדולה תקימו את המדינה היהודית, מכשיר נאמן להגשמת הציונות.

[שתי השורות האחרונות מודגשות בעיתון.]

השנה העשרים ושלוש

דבר

עתון פועלי ארץ ישראל

תל אביב יום א י"ז כסלו תש"ח
30 בנובמבר 1947

מיסדו ועורכו הראשון: ב. כצנלסון | קגב 6802

מדינת היהודים קמה

לאחר היאבקות קשה וממושכת אישרה אמש האספה הכללית של האומות המאוחדות את ההצעה על הקמת מדינה יהודית במרבית שטחה של ארץ־ישראל. ברוב של 33 נגד 13 קול.

הניסיון שעשו תומכי המשלחות הערביות בשלב האחרון של הדיון באספה הכללית, להכשיל את קבלת התוכנית על ידי העלאת התביעה של חיפוש פשרה נוספת — נכשל. נכשל גם ניסיון המשלחות הערביות להציע באספה הכללית תוכנית זהה עם הצעות המיעוט בוועדת החקירה של האו"ם וכן נכשלה הצעתה של אירן לדחות את ההצבעה לשבועיים.

פעולתם של נציגי הסוכנות היהודית במושב הזה היא פרשה גדולה בתולדות הארגון הדמוקרטי של העם היהודי.

העם המעונה לא ישכח את פועלם של ידידים גדולים, מחסידי אומות העולם, אשר נתגלו בתקופה האיומה ביותר וגדושת הסיכויים המרהיבים ביותר בתולדותיו, מאז גלה מעל אדמתו. יהודי ארץ־ישראל, יהודי העולם מותר להם שתהיה היום השמחה במעונם. אך אל יהיו שיכורי חג. יהיו עמוסי חובה. המבחן הגדול אך מתחיל. הוא מתחיל מהיום.

בנאמנותכם, בחלוציותכם, באמונתכם הגדולה הגעתם עד הלום. בנאמנותכם, בחלוציותכם, באמונתכם הגדולה תקימו את המדינה היהודית, מכשיר נאמן להגשמת הציונות.

(**דבר**, 30 בנובמבר 1947)

(דבר, 30 בנובמבר 1947)

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

מקור 2 — פורסם ב־8 בדצמבר 1947, בעמוד השער של עיתון "חרות", העיתון המחתרתי של האצ"ל.

[עמוד שער של עיתון. מימין שם העיתון באותיות ענק: "חרות". משמאל לו, בתוך מסגרת, כיתוב: "גזרו הגויים: בירושלים ישב מושל זר „לצמיתות". אך אלהי ציון יפר עצת גויים. עוד עלה יעלו גבורי ישראל אל עיר־דוד־בה־חנה וישחררוה ויחזירוה לעמה. ירושלים, ירושלים, אם אשכחך - תשכח ימיני!" מתחת לראש העיתון שורת פרטים: "כסלו תש"ח", "גליון פ"ב", "דצמבר 1947". לרוחב העמוד הכותרת הראשית באותיות ענק: "לקראת המערכה הגורלית". מתחת לכותרת – הכתבה:]

עם סיום הדיון במליאת האו"ם בעניין ארץ־ישראל, הולך ומתגלה כל הטירוף הנפשע שבהסכמת הסוכנות היהודית לביתור הארץ. הסכמה זו, שבה כרוך הוויתור על 85 אחוז של אדמת המולדת, תישאר לעולמים עובדה פוליטית והיסטורית, שתתנקם בעמנו ותרדפהו בלי רחמים. אבל תוצאתה הישירה והמעשית היא: לא עלייה מוגברת ולא שלטון עברי ממשי, אלא מלחמת־דמים, שתסכן את עצם קיומנו.

גזרו הגויים:
בירושלים ישב מושל זר „לצמיתות".
אך אלהי ציון יפר עצת גויים.
עוד עלה יעלו גבורי ישראל אל עיר־
דוד־בה־חנה וישחררוה ויחזירוה לעמה.
ירושלים, ירושלים,
אם אשכחך – תשכח ימיני!

חרות

כסלו תש"ח | גליון פ"ב | דצמבר 1947

לקראת המערכה הגורלית

עם סיום הדיון במליאת האו"ם בעניין ארץ־ישראל, הולך ומתגלה כל הטירוף הנפשע שבהסכמת הסוכנות היהודית לביתור הארץ. הסכמה זו, שבה כרוך הוויתור על 85 אחוז של אדמת המולדת, תישאר לעולמים עובדה פוליטית והיסטורית, שתתנקם בעמנו ותרדפהו בלי רחמים. אבל תוצאתה הישירה והמעשית היא: לא עלייה מוגברת ולא שלטון עברי ממשי, אלא מלחמת־דמים, שתסכן את עצם קיומנו.

(**חרות**, דצמבר 1947)

(חרות, דצמבר 1947)

לפניכם מקור ובו קטעים משיר שחיבר הרב שלמה בן הרוש מהעיר צפרו (סְפְּרו) שבמרוקו. בשיר הוא מתאר את ההחלטה לעלות לארץ־ישראל עם משפחתו ערב הקמת המדינה.

[בשאלון מודפס כאן קטע מן השיר. בשל זכויות יוצרים הקטע אינו מועתק כאן – עיינו בשאלון המקורי.]

תוכן הקטע בקצרה: המשורר, רב בעיר ספרו שבמרוקו, מספר שתשוקתו לעלות לארץ־ישראל גברה כאשר הגיע לעירו שליח של הסוכנות היהודית, שעודד את היהודים לעלות ודחק בהם לעשות זאת, יחד עם איש מקומי שפעל לצידו. אשתו, שעמדה ללדת, התנגדה לעלייה והתחננה שידחה אותה, אבל הוא סירב בתוקף, משום שראה בעלייה הזדמנות שנקבעה משמיים ושאסור להחמיץ. גם מנהיגי העיר והרבנים שבה ניסו לשכנע אותו להישאר: הם הזכירו לו שיש לו משרה מכובדת ופרנסה טובה, ושאלו מדוע יוותר עליהן כדי לנדוד לארץ של קשיים ולעבוד בה בעבודת כפיים. המשורר משיב שטענותיהם אינן משכנעות אותו: הוא מוכן לעבוד בכל עבודה, גם כרוכל וגם בעבודת אדמה, ובלבד שיחיה בארץ אבותיו האהובה.

(י' צור, "העלייה מארצות האסלאם", בתוך: צ' צמרת וח' יבלונקה [עורכים] העשור הראשון, יד יצחק בן־צבי, תש"ע, עמ' 65–66)

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

כל הבגרויות בהיסטוריה עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/history